

Выканбюро профсэкцый.

Думка аб утварэнні адзінага цэнтру існуючых у Б. Дз. У. студэнцкіх арганізацый ўзнікла праз год пасля адчынення Універсітэту. Ды і наогул, была неабходнасьць дакладна азначыць функцыі і ўвязаць працу многіх існуючых у той час арганізацый. Апошнімі былі на факультэтах Акадэмічныя секцыі, а на Мадэцкім факультэце—Экономсекцыя з коопэратывам. Колькасьць студэнтаў паступова ўзрастала; жыцьцё магутна патрабавала шырокага разгортваньня політыка-асьветнай працы і арганічнай сувязі студэнцтва з пролетарскай грамадакасьцю. У сьнежні 1922 г. гэтая думка была праведзена ў жыцьцё. Студэнцтва Б. Дз. У., па прыкладу іншых В. Н. У.—оў, пачала арганізавацца і аб'ядлацца па профэсійнаму прынцыпу (па прыналежнасьці да таго ці іншага профсаюзу) у адпаведныя профсэкцыі, з цэнтральным органам—Выканбюро Профсэкцый на чале. Апрача ўзмацненьня сувязі студэнцтва з тым альбо іншым профсаюзам, гэтым аб'яднаньнем дасягнута была сувязь паміж студэнтамі розных факультэтаў, бо ў Профсэкцыі ўваходзілі сябры Прафсаюзаў, незалежна ад факультэтаў, на якіх яны вучыліся. У далейшым, пачынаючы з 1924 году, профсэкцыі пачалі перабудоўвацца па вытворча—факультэцкім адзнакам, якія прывялі да таго, што ўсе малыкі знаходзіліся выключна ў профсэкцыі Мэдсантруд, Пэдфакаўцы—ў профсэкцыі Прац. Асьв. і г. д. У маі 1928 году была склікана 1-ая канфэрэнцыя студэнтаў Б. Дз. У., сяброў профсэкцый, якая выдзяліла Выканбюро 1-га скліканьня. У далейшым на гэтых канфэрэнцыях абмяркоўваліся розныя пытаньні жыцьця і працы ўнівэрсытэту і студэнцтва.

З першых крокаў сваёй працы Выканбюро прыходзілася аддаваць найбольшую ўвагу эканамічнай працы, з прычыны таго, што матар'яльнае становішча студэнтаў было вельмі цяжкім. Пры Выканбюро існавала з самага пачатку 4 аддзелы: Эканамічны, Політыка—Асьветны, Арганізацыйны і Акадэмічны. Аднак ў розныя перыяды праца праводзілася поўным тэмпам не ва ўсіх галінах.

Уся праца Выканбюро з мая па верасень 1923 году праходзіла пад углом ароку свайго арганізацыйлага афармленьня наладжаньня сувязі з савецкімі, профсаюзнымі і грамадакімі арганізацыямі і ў падрыхтоўцы, асабліва ў эканамічнай частцы, да наступнага 1923/24 навучальнага году.

На вясновым, 1923 годзе на V Усебеларускім зьездзе Профсаюзаў Выканбюро профсэкцый прывяло актыўны ўдзел, атрымаўшы два мандаты, ад імя арганізаванага студэнцтва Бел. Дзярж. Унівэрсытэту. З восені 1923 году, вялася падрыхтоўчая праца па арганізацыі „Тыдня Пролетарскага студэнцтва“, які праводзіўся ў сьнежні па Беларусі і Гомельшчыне з вялікім посьпехам, як ў сьнежні эканамічным, гэтак і ў сьнежні разгортваньня політыка—асьветнай працы, прапаганды задач Б. Дз. У. як культурнага цэнтру, і ў сьнежні ўзмацненьня сувязі студэнцтва і Унівэрсытэту з шырокімі рабоча-сялянскімі масамі.

Наступным буйным мерапрыемствам Выканбюро было разьвя-
заны пытаньня аб Касах Ўзаемадапамогі, якія існавалі разрозьнena
на факультэтах, бяз уставаў і Палажэньняў. Пасьля правядзеньня
рэгістрацыі ў маштабе ўсяго ўнівэрсытэту і вырабаткі ўставаў, пала-
жэньняў, форм і мэтадаў працы, Выканбюро склікала зноў зацьвер-
джаныя сяброў касы, на сходах якіх было выбрана Праўленьне.
Апошнiе у сваёй дзейнасьці па прынцыпiальных пытаньням кірва-
лася ўвагамі Выканбюро. Існаваўшыя разрозьнena па факультэтах
з сталоўкі былі зьліты к пачатку навучальнага году ў адну. Былі
адрэмантаваны інтэрнаты Рабфаку, Мэдфаку і Пэдфаку. Ад камхозу
атрымалі 50 пакояў. Многа ўвагі было аддадзена Выканбюро аргані-
зацыі шавецкай майстэрні, цырульні, пральні і другіх прадпры-
емств, звязаных з задаваленьнем патрэб і камунальных паслуг сту-
дэнтаў.

Аддаючы ўсю ўвагу эканомічным пытаньням, Выканбюро, ў
пачатку свайго існаваньня, куды слабей кірвала акадэмічнай і
культурна-асьветнай працамі. Пры Выканбюро наступнага скліка-
ньня шырока разгарнулася палітыка—асьветная праца, у выніку
якой ўдалося прыцягнуць студэнцтва да пролетарскай грамадзка-
сьці. Што ватычыцца акадэмічнай працы, дык яна найбольш поўна,
бяз усякага кіраўніцтва з боку Выканбюро, праводзілася на Факуль-
тэтах, у выніку чаго ў 1925/26 навучальным годзе ўтворана ліквіда-
цыя Акадэмічнага аддзелу, з выключным правядзеньнем гэтай працы
факультэцкімі органамі.

Для замацаваньня сувязі студэнцтва з прафсаюздамі, была склі-
кана ў ліпені 1923 году ў нечарговая 2-ая канфэрэнцыя Пролетар-
скага Студэнцтва, з удзелам прадстаўнікоў усіх губ. аддзелаў
прафсаюзаў. Апошняя прайшла вельмі ажыўлена і сваю мэту цал-
кам спраўдзіла. Выканбюро 1-ага скліканьня арганізавала ў Б. Дз. У
Гомельскае зямляцтва.

1923-24 навучальны год паставіў перад Выканбюро ва ўсю шыр-
пытаньне аб узняцьці грамадзкай актыўнасьці студэнтаў. З пры-
чыны таго, што Ц. В. К. Беларусі адпусьціў зьверху стыпэндый што-
месячную субсыдыю ў 3.000 руб., эканомічнае становішча студэн-
цтва значна палепшылася. Адначасова Праўленьне Касы Ўзаемада-
памогі пасьпела так разгарнуць сваю працу, што здолела абелугоў-
ваць, галоўным чынам у эканомічных адносінах, усё большую і
большую колькасьць сваіх сяброў, шляхам выдачы адначасовых
пасобій і пазык „возвратных і безвозвратных“. Профэскцыі колькас-
на павялічваліся, якасна ўзмацнялася сувязь з губ. аддзелам і з
усёй прафсаюзнай масай, ўзрастала і павялічвалася матар'яльная
дапамога з боку губаддзелаў саюзаў адпаведным профэскцыям. Сва-
імі сродкамі профэскцыі заадавалі на ўласнаму мяркаваньню,
аказваючы матар'яльную дапамогу сябром данай профэскцыі.

Усяго ва Ўнівэрсытэце было 18 профэскцыі, з колькасьцю
сяброў звыш 530 чалавек з агульнай колькасьці 3330 студэнтаў. З
гэтага часу пачалася праца па ўцягваньню ў профэскцыі студэнтаў
з працоўнага сялянства, якія зьяўляліся сябрамі Касы ўзаемадапа-
могі. У лістападзе 1924 г. была склікана IV канфэрэнцыя, якая
выбрала Выканбюро 3-ага скліканьня. Яна вырашыла пытаньне коопэ-
рыраваньня студэнтаў на льготных умовах (скарачэньнем паявых,
сяброўскіх і адначасовых ўзносаў) падрыхтавана і праведзена
праз Саўнарком і Р. С. І. пытаньне аб унясеньні у каштарыс Нар-
камасьветы расходаў на аплаце пэўнага штату працаўнікоў Выкан-
бюро і на культурныя патрэбы. З гэтага часу правядзены ў закона-

даўчым парадку Саўнаркому дэкрэт аб летняй практыцы, на чарае стаяла таксама абгаворэнне пытання аб метадах заняткаў і прынцыпах правёркі ведаў студэнтаў. Летняя практыка з кожным годам праводзіцца ўсё лепш і лепш, бо ўсё лепш выяўляюцца патрэбы мясцовай прамісловаасці і гаспадаркі, і ўсё больш дакладнай робіцца праца практыкантаў, адпаведна мясцовым умовам.

Эканомічнае становішча студэнцтва к восні 1924 г. выявілася ў наступным: больш — менш абсталяваная сталовіца адпущала штодзённа 1800 абедоў, па сабекошту 18-20 кап., прычым, абеды выдаваліся ня толькі стыпендыятам, але і тым сябрам касы ўзаемадапамогі, якія мелі ў іх асаблівую патрэбу; цырульня прапущала штодзённа 150 студэнтаў; бясплатна ў пяці студэнцкіх інтэрнатах знаходзілася да 300 студэнтаў, у большасці стыпендыятаў.

Разгортвалася політыка—асветная праца. Пры Політасветадзеле існавалі наступныя гурткі: мастацкі—42 чал., харавы і музычны — 131 чал., 3 драматычных гурткі: Беларускі, Яўрэйскі і Расейскі — 130 чал.; ячэйка П. Н.—200 чал.; лектарскі колектыў—28 чал.; Вязбожнікаў—77 чал.; фізкультуры—70 чал. і гурток „Культурная дапамога весцы“ — 150 чал. Апошні ў 1925 годзе ўліўся ў Шэфвобчства, якое выконвала шэфства над Самахвалавіцкім раёнам Менскай акругі. Наступная чарговая канферэнцыя арганізаванага студэнцтва адбылася ў кастрычніку 1925 году.

Асноўнай працай Выканбюро IV склікання была: рэарганізацыя професійнай па вытворча-факультэцкаму прынцыпу. У выніку колькасць професійных скарацілася да 14, прычым з іх 10 існавалі на Рабочым Факультэце, з прычыны няяснасці іх будучага ўхлду. Найбольш многалічбенымі былі професіі: медсантруд—ча Медфаку, Працаасветы—на Педфаку і Саўгандльсслужачых—на факультэце права і Гаспадаркі (б. Ф. Г. Н.) Асноўным пытаннем у справе паленшвання матэрыяльнага становішча студэнцтва, апрача разгортвання эканомічнай працы выканбюро і касы ўзаемадапамогі, было на 1924-25 навучальны год павялічэнне разьмеру стыпендыі і колькасці стыпендыяў—Усяго было адпущана па дзяржбюджэту 1000 стыпендыяў, з якіх 400 Рабфаку. Разьмер стыпендыі роўны 12 р., у 1925-26 навучальны годзе даведзены да 17 р. Значатку навуцальнага году сталі рэгулярна выходзіць насыценныя газеты па факультэтах. Газеты, з прычыны актыўнага і масавага ўдзелу студэнцтва, найбольш поўна асвятлялі жыццё ўнівэрсытэту і былі адбіткам яго грамадзка-акадэмічнага жыцця.

Каса ўзаемадапамогі і Палітасветадзел постунова паглыбляюць сваю працу, удасканальваюць ўсё больш і больш свае метады на аснове воліцы мінулых гадоў і ўсё бліжэй падводзяць студэнцтва да жыцця нашай акружаючай пралетарскай грамадзкасці. Выканбюро гэтага склікання таксама, як і наступных скліканняў, нясушына выдзвігала перад адпаведнымі саведкімі і грамадскімі арганізацыямі пытаньне аб неабходнасці стварэння студэнцкага клубу. Адсутнасць спецыяльнага памяшкання перашкаджае рэалізацыі гэтага пытаньня ў жыцці.

Прыняты шэраг канкрэтных мер у адносінах беларусізацыі. У 1924/25 нав. годзе апараты Выканбюро і яго аддзёлы на мясцох у сваёй працы перайшлі выключна на беларускую мову. У 1926 годзе ўзмацнілася праца Краязнаўчага Таварыства, была наладжана сувязь з аб'яднаньнем „Маладняк“, Інбелкультам, Бібліятэка папоўнена бел. літаратурай і г. д.

Палітасъветадзел праз свае сэкцыі кіраваў працай наступных арганізацый: ячэйкі ПН—410 ч., МОПР'у—560 ч., Ног. -36 ч., Авіа-хім—200 ч., Краязнаўчае таварыства—75 ч., ОСО—80 ч., Радые—60 ч., Бязбожнік—35, Эспэранта—36, Струнна-Музычны гурток—82, Драм-гурток—80, ІЗО—25, Спартгурток -260, Шахматны—110 чал. Такім чынам, у актыўную політыка-асветную працу ВНУ уцягнута 2081 чал., што складае каля 60 проц. З прычын таго, што эканамічна-гаспадарчая праца да гэтага часу займала ў працы ўсіх складаў Выканбюро амаль ні цэнтральнае месца, Выканбюро VII склікання рэалізавала пытаньне аб перадачы сталовых, рэзымеркаваньне сты-пэндый і другіх гаспадарчых функцый, гаспадарчаму аддзелу Праў-леньня Унівэрсытэту. Другія ўстановы, якія абслугоўвалі студэнцтва на пачатках „самоокунаемості“ (цырульня і інш.) перададзены ў від-зеньне Касы Узаемадапамогі.

К пачатку 1926-27 навуч. году праведзена праца па правярцы дзейнасьці студэнцкіх арганізацый за ўвесь час, маючы на мэце ад-начасова ўдасканаліць працу і ўнясьці ў яе элемэнты навуковай арганізацыі працы. У працягу 1926 навучальнага году не аднойчы падымалася пытаньне аб зьлічэньні Выканбюро БДзУ з Белбюро сту-дэнцтва, але апошняе не адбылося, з прычын неабходнасьці мець пры БДз. Унівэрсытэце самастойны, студэнцкі, кіраўнічы і арганіза-цыйны асяродак.

Апошні 1926-27 г. адзначан надзвычайнай актыўнасьцю студэн-цтва. Студэнцтва ўсё больш патрабуе ад стударганізацый, якія ўсю сваю працу будуць такім чынам, каб усю гэтую актыўнасьць сту-дэнцтва накіраваць у здаровае русло.

Арганізацыйныя формы будовы паляпшаюцца. Праца і грама-дзякая нагрузка рацыяналізуюцца.

Палепшаньню матэрыяльнага становішча студэнцтва садзейніча-ла разгорнутая праца па каапіраваньню, крэдытаваньню ўзаема-дапамогі. У апошнім адбыліся арганізацыйныя зьмены ў сэнсе дэ-цэнтралізацыі і арганізацыі самастойных кас на факультэтах.

Асабліва выявілася актыўнасьць, як ўсяго студэнцтва, гэтак і студэнцкіх арганізацый ў пытаньнях навучальнага жыцьця Ун-ту. Зноў была створана пры Выканбюро Акадэмкамісія.

Прапрацоўка навучальных плянаў, пытаньні летняй практыкі, уздым кваліфікацыі, рацыяналізацыя навучальнага жыцьця, высоў-ваньне і падрыхтоўка навуковых працаўнікоў, выданьне пэрагу пад-ручнікаў і праграм—вось асноўныя моманты працы акадэмкамісіі.

Мінулы год досыць высьвятліў настроі студэнцтва, якое вытры-мала з гонарам экзамен савецкага грамадзянства. Акадэм. псыхья-эмаьсьць колькасна і якасна ўзрасла.

Студэнцтва чула і сваечасова рэагуе на ўсе зьмены ў міжна-родных абставінах і солідарызуецца з усім пролетарыятам, часта і якога яно зьяўляецца.

Пролет. студ. БДзУ пераступае парог дзесяцігодзьдзя Вялікага Кастрычніка, узяўшы сабой арганізаваную сілу пралетарскай інтэлігенцыі, дасягні і імкненьні якой накіраваны да барацьбы за пе-рамогу рабочай клясы, за захаваньне і ўмацаваньне вававу Кастры-чніка.